

Angstelkroniek

HISTORISCHE KRING
ABCOUDE / BAAMBRUGGE

Februari 1999

Nr 1

Uitgave van de Historische Kring Abcoude / Baambrugge

Inhoud:

- ◆ Van de redactie
- ◆ Er stond een sieraad aan de Angstel
- ◆ Meerleveld
- ◆ De vergaderplaats
- ◆ De 'A' van Aasdom
- ◆ Eendekooien in Abcoude
- ◆ De Wilhelmina-Linde in Abcoude
- ◆ Dorpsgenoten
- ◆ Utrechtse Biografieën

De redactie wenst u bij het begin van 1999 een voortvarende start met de eigen periodiek: 'De Angstelkroniek'

Redactie:

H. Hoogenhout
N. Jap Tjong
G. van der Most
D. Slebos
W. Timmer
W. Zwaard

Redactie secretariaat:

G. van der Most,
Papehof 9
1391 BD Abcoude

Vormgeving

W. Zwaard

Van de Redactie

Voor u ligt een nieuw blad: 'De Angstelkroniek', uitgave van de Historische Kring Abcoude-Baambrugge.

Daarmee heeft onze Kring nu een eigen, bescheiden periodiek, dat drie maal per jaar gaat verschijnen. De inhoud zal, zoals u mag verwachten, bestaan uit artikelen die ingaan op de historie van onze beide dorpen, maar kan ook meer algemene historische artikelen omvatten. En met 'historie' denken we zowel aan de recente geschiedenis als aan de gebeurtenissen uit een ver verleden.

Ook u als lezer en lid van de Historische Kring bent natuurlijk van harte uitgenodigd om met een artikel een bijdrage te leveren aan ons nieuwe blad. Sterker nog: zonder bijdragen van de lezers kunnen we als redactie niet. Dus: heeft u historische aspiratie, pak de pen of klim in uw PC!

Wij wensen u alvast veel leesplezier met dit eerste nummer.

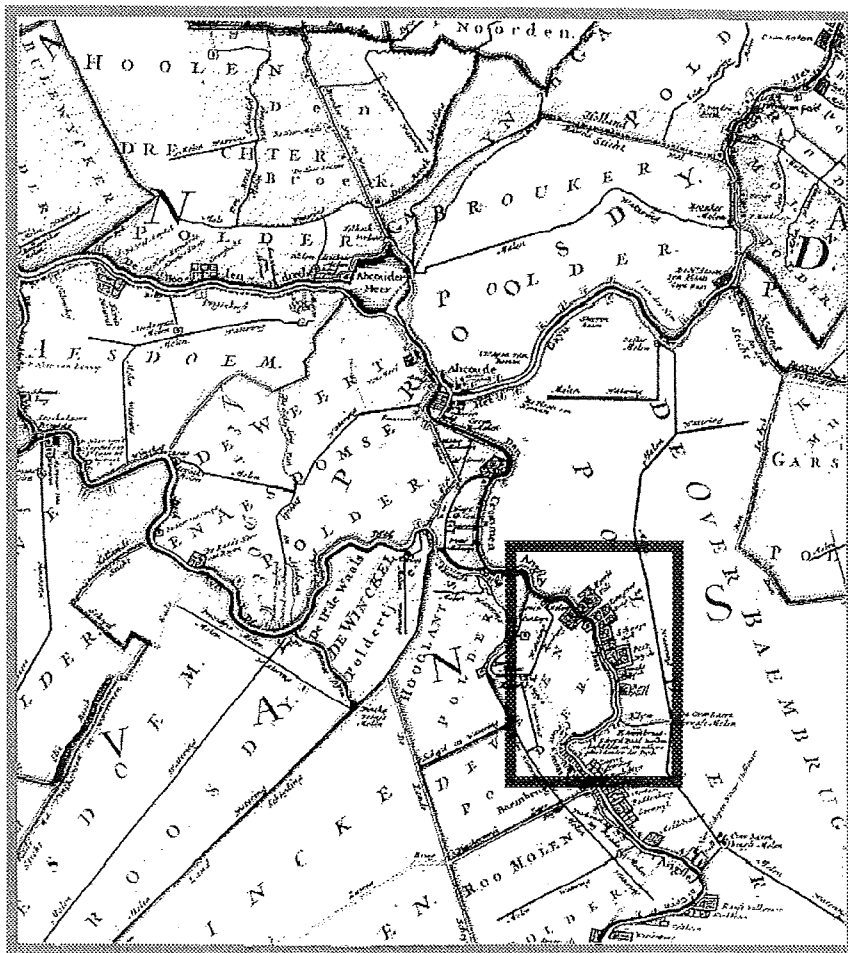
De redactie

Er stond een sieraad aan de Angstel

Voor het project 'Provincie Utrecht; Historisch hart van Nederland' werd in 1998 gekozen voor het thema 'Kastelen en Buitenhuizen'. Bij de Angstel denken wij dan aan Postwijk en Valkenheining. Een veelvoud van dergelijke huizen stond aan het eind van de 17e eeuw tussen Abcoude en Loenersloot langs deze rivier. Het redactieteam stelt zich voor regelmatig de lotgevallen van een van de buitenhuizen, die vroeger langs de Angstel gestaan hebben, te beschrijven.

De start wordt gevormd door de drie 'Plaisierplaatsen' die vrij dicht bij elkaar, ter weerszijden van de Angstel, hebben gestaan, nl. 'Meerleveld', de naam leeft nog voort in het toegangshek, 'Ipenburg' en 'Langverswegen'. Tussen Abcoude en 'Meerleveld'

zouden er geen buitens van deze omvang langs de rivier gestaan hebben. Wat ons bij de beschrijving vooral interesseert zijn: bouwjaar, (zelden te achterhalen), ingrijpende verbouwingen, de eigenaren die soms ook de feitelijke bewoners waren, en de om-

Kaart van Gerrit Drogenham (ca 1700)

standigheden die tot afbraak hebben geleid.

De situering

De drie genoemde objecten staan reeds aangegeven op de kaart van Gerrit Drogenham (ongeveer 1700 getekend). Zij lagen ten Noorden van 'Postwijk'. Aan het daarbij gelegen 'Schaeps Gift', dat geen buitenplaats in de eigenlijke zin is geweest, zal ook enige aandacht worden besteed, omdat het een rol heeft gespeeld bij de lotgevallen van 'Langverswegen'. Ook 'Lindenhoff, dat in het midden van de 18e eeuw als het ware omsingeld werd door de beschreven eigendommen, blijft niet onbesproken.

Het bouwjaar

'Meerleveld, 'Ipenburg' en 'Langverswegen' zijn hoogstwaarschijnlijk 1683/84 gebouwd, mogelijk zelfs uit één hand. Zij vertonen een hoge mate

van architectonische verwantschap. De registers op het 'huisgeld' (een vorm van onroerend goed belasting) registreren in 1685 voor het eerst de namen van alle drie de toenmalige eigenaren van deze objecten. Deze namen komen geen van allen voor in eerdere registers, terwijl de belendende eigenaren wel in de registers van 1672/1683 staan vermeld.

De kaart.

Hoewel de naam 'Angstel' op de kaart van Gerrit Drogenham reeds duidelijk staat aangegeven, is in de officiële stukken uit de 17e en 18e eeuw, voor wat betreft dit gedeelte van de rivier, vrijwel uitsluitend sprake van 'het Geyn', soms ook van de 'Utrechtse treckvaert', met het daarlangs lopende 'Sandtpad'. De naam "Angstel" wordt in deze stukken niet gebruikt. E.e.a. verklaart b.v. ook de naam 'Beek en Geyn', die gegeven was aan de boerderij aan de

Angstel, gelegen juist waar de Lange Coupure weer aansluit op de langs de Angstel lopende Rijksweg. De eigenaar was volgens de zetting op het huisgeld in 1685: Lenert van Beek.

Bij de omschrijving van de aan de buitenplaatsen toebehorende kavels is, voor wat betreft de begrenzing, meestal sprake van 'de Wetering', op de kaart als 'Molenwetering' aangeduid. Vaak ook lopen de kavels door tot 'over den Indyck ter halver sloote'

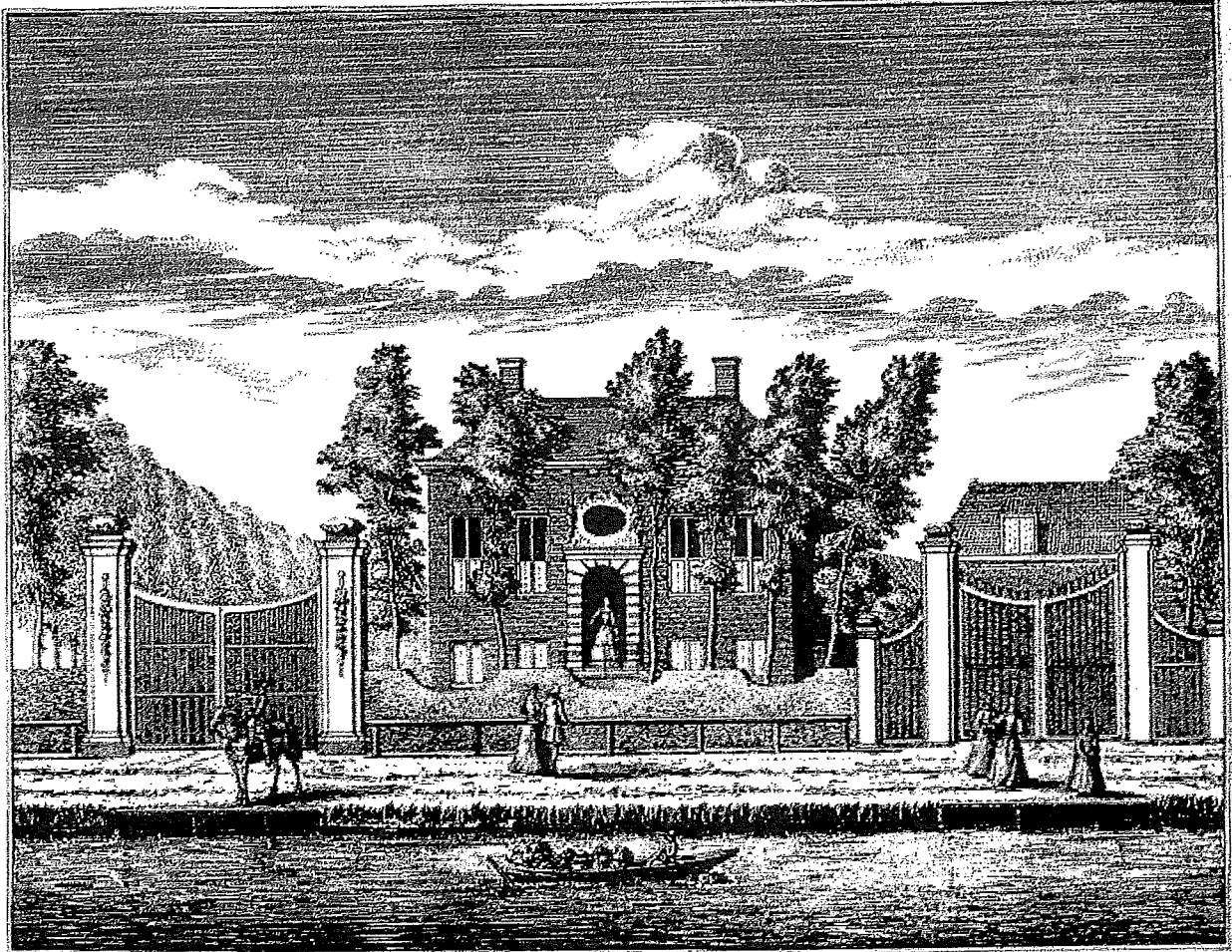
De huizen.

Bedacht moet worden dat de Buitens langs de Angstel, zeker voor wat betreft het daarop gebouwde huis, wel belangrijk eenvoudiger waren dan die langs de Vecht. Wel was er altijd sprake van een: 'Hoffstede met een Heerenhuysinge' enz. Wanneer een dergelijk huis niet was omgeven door siertuinen, boomgaard e.d., dan was er sprake van een 'Heerschaphuysinge'. In beide gevallen hoorde daar een boerenhuis of een tuinmanswoning bij. De grootte was van dien aard, dat het huis zich zowel voor zomerbewoning door Amsterdamse kooplieden leende als voor permanente bewoning.

Dick Slebos

Kopij volgende uitgave
 Volgende uitgave zal verschijnen rond half mei 1999.
 Kopij s.v.p. aanleveren tot 15 april

*Meerleveld, apartenent a Mr RYNIER VAN REK-
LINKHUYSEN.*

*Meerleveld, toebehoorende den HEER RYNIER VAN
REKLINGHUYSEN.*

72

Meerleveld

'Wellustig landsieraad, hoe kunt gij 't oog vermaken,
met 't prachtig hofgebouw...'

Meerleveld vormde in het laatst van de 17^e eeuw reeds een markante plaatsbepaling. In een poging tot bemiddeling in de zich reeds jarenlang voortslepende discussie tussen de pastoors van Baambrugge en Loenersloot, besloot de apostolisch vicaris van Neercassel - daartoe speciaal naar Slootdijk gekomen - in het laatst van de 17^e eeuw, dat de parochianen van Loenersloot tot Meerleveld zelf mochten kiezen waar ze ter kerke zouden gaan. Dit besluit had tot gevolg dat de meesten kozen voor het kerkje aan de Slootdijk, hetgeen

de pastoor van Baambrugge met lede ogen heeft aangezien.*1

Reynier

Reynier van Recklinghuysen was de eerste eigenaar, die zich metterwoon op Meerleveld heeft gevestigd, en wel in 1708. Daarvóór was het in handen van nazaten en rechtsopvolgers van een Rotterdamse familie van wijnkopers. De geschiedenis begint in 1685 met Reynier van Seller en zijn zuster Anna van Seller, sinds 28-1-1672 gehuwd met Pieter

Coenensz, advocaat bij het Hof van Holland, te Amsterdam residerende. Pieter moet reeds op 21-5-1691 tegenover Schout en Schepenen van Abcoude verklaren dat hem Meerleveld is toegescheiden, bij de boedelscheiding tussen hem en de overige erfgenamen van Anna van Seller, zijn vrouw 'Saliger'. Anna, geboren in 1648, werd begraven op 17-5-1690 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. De naam van Seller verdwijnt dan al weer uit de belastingregisters. Nadat ook Pieter Coenensz in 1698 is overleden, blijft het Buiten nog

wel in de familie. Het wordt toegescheiden (4-7-1699) aan Joan van Malsen, gehuwd met Catharina de Koker, wonend in Amsterdam. De familierelatie blijkt ondermeer uit het feit dat de vader van Pieter Coenensz, Pieter Coenen op 22-6-1635 was getrouwd met Margarieta de Koker. Joan van Malsen was koopman te Amsterdam en slechts enkele jaren ouder dan Pieter Coenensz. Hij sluit een vrij forse hypotheek op Meerleveld af, zodat wij mogen veronderstellen dat het hem minder voor de wind ging. Als hij 71 jaar oud is wordt Meerleveld verkocht aan Reynier van Recklinghuysen.

De permanente bewoner

De overdracht vindt plaats op 1-8-1708. Reynier is dan 50 jaar oud; hij was afkomstig uit Aken. Zijn familie bleef grotendeels in Duitsland wonen en heette Von Recklinghausen. Op 22-8-1685 trouwde hij in Amsterdam met Margriet Abbas en hij werd in juni 1686 ingeschreven in het Poortersboek van Amsterdam als boekhouder. (Meestal vindt de inschrijving plaats aan het begin van de carrière, en komen later andere beroepen) Reynier wordt opgenomen in de familie van zijn echtgenote en gaat wonen in het huis Herenmarkt 5 te Amsterdam, dat reeds aan de familie toebehoorde.

Op 9 Juni 1686 wordt hun zoon Hendrik geboren, maar de moeder overlijdt kort daarna. Zij wordt op 12 July 1686 in het familiegraf bijgezet.

Bij gebreke van een testament komt Reynier voor de Weeskamer om 4000 glds vast te zetten voor 'Moeders versterf' en dit 'behaeghe Barent Abbas de Grootvader'. Een tweede aantekening in het weeskamer-register vermeldt dat Reynier van Recklinghuysen op 10 Juli 1696 opnieuw verschijnt om aan zijn zoon (denkelijk bij gelegenheid van zijn 10e verjaardag), 'uyt genegentheyd

en liefde bij forme van liberale gifte onwederroepelijk een somme van 300 glds te schenken ... ende heeft daarop Barent Abbas, de grootvader, inde naam van de minderjarige de voorz gifte danckelijk geaccepteert.'

*2

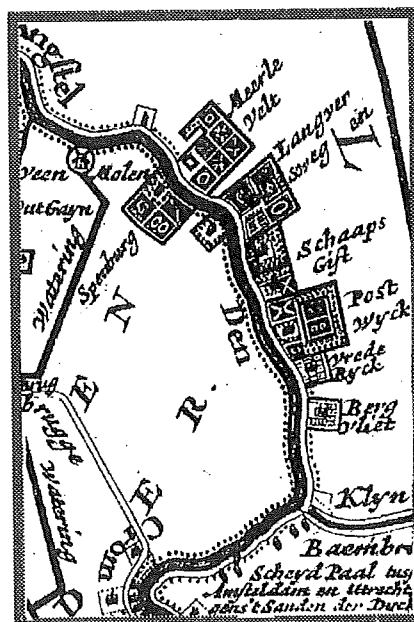
Daarbij dient bedacht te worden dat b.v. de 300 glds van toen, nu ongeveer een bedrag van fl 30.000 zou vertegenwoordigen!

De overdracht

Bij de overdracht van Meerleveld aan Reynier van Recklinghuysen in 1708 wordt de buitenplaats als volgt omschreven: 'seeckere hoffstede genaempt Meerleveld, met desselfs heerschapshuys, boerenhuys, paerdestal als anders, mitsgaders bepotinge, beplantinge en met 14 ¼ mergen lants...'

Op de kaart van Gerrit Drogenham uit 1700 is een merkwaardig hoekje aan de zijde van de trekvaart te zien, dat niet tot het buiten behoort. In 1715 slaagt Reynier er in dit hoekje, groot omtrent een halve morgen, te verwerven en daarmee zijn bezit af te ronden. Hij kocht het van Jan Jacob Swaen, die enkele grote kavels zonder bebouwing tussen Meerleveld en de boerderij 'Beek en Geyn' in bezit had.

De boerderij 'Beek en Geyn', op de kaart van Drogenham met een klein

vierkantje aangegeven, vinden wij terug aan het eind van de Lange Coupure, daar waar de Rijksstraatweg de Angstel weer gaat volgen. 'Beek en Geyn' lijkt een, voor deze omgeving, wat merkwaardige naam, maar de Angstel werd in de 16^e en 17^e eeuw konsekwent 't Geyn genoemd, en in 1685 was Lenert van Beek de eigenaar!!

In 1711 reist Reynier met zijn zoon nog eens naar Amsterdam, waar op 26 Augustus aan Hendrik van Recklinghuysen 'meerderjarig geworden sijnde, int bijsijn van Reynier van Recklinghuysen sijn vader, 4300 glds met 428 glds rente behandigt worden'; beide wonen op Meerleveld. Het huishouden wordt bestierd door de nicht van Reynier, Juffr. Sara Catharina von Recklinghausen. Dat is ook de situatie wanneer rond 1725 de eerder afgebeelde ets van de buitenplaats wordt gemaakt

Het Testament

Reynier gaat op 11 Februari 1727, hij is dan 69 jaar oud, 'redelijk gesont van lighaam sijnde', over tot het opmaken van zijn testament. Dat begint met een opsomming van de legaten. Zo legateert hij aan diverse neven en nichten, hetzij een bedrag aan geld, hetzij meubelstukken die, naar uit de beschrijving valt op te maken, uit Nederlands Oost-Indië afkomstig zijn. Zo legateert hij b.v. aan Joan Adam von Recklinghausen, zoon van 'seynt testateurs broeder' fl.5.000,- .

Voorwaar een fors bedrag in die dagen! Tenslotte legateert hij aan Casparis Colombo, 'seynde een swart, door syn testateurs broeder Joan Bernard von Recklinghausen uit Oostindien gebragt, tot Amsterdam woonachtig': fl. 250,- . Zoon Hendrik erft Meerleveld, en blijft daar tot 1738 wonen. De acte wordt op Meerleveld gepasseerd. Gezien de omvang van de nalatenschap verwacht ik niet, dat hij het beroep van boekhouder (1686) is blijven uitoefenen, doch dat de noti-

Boerderij Meerleveld

tie, -elders aangetroffen-, 'koopman tot Amsterdam' een meer aannemelijk beroep verwoordt.

Na zijn overlijden (1727) wordt het lijk per schip uit Abcoude naar de Prinsengracht gebracht om in het familiegraf in de Noorderkerk te worden bijgezet. De koster tekent speciaal aan 'dat het lijk alleen uyt een schuyt in de kerk hoefde te worden gedragen'.

Met het overlijden van Reynier van Recklinghuysen komt Meerleveld in handen van zoon Hendrik, die ongehuwd gebleven is en er tot ongeveer 1738 is blijven wonen. Het huishouden wordt dan niet langer bestierd door de nicht van zijn vader, maar door een nicht van zijn eigen generatie, juffr. Helena Margaretha van Recklinghuysen. In beide gevallen is deze dienstbaarheid met een legaat verzilverd.

Hendrik is in het begin van de dertiger jaren enige keren Schepen van Abcoude geweest, en verder zal hij zich ook wel op bescheiden wijze als koopman hebben ontwikkeld. Wanneer hij op 30-9-1739 zijn testament opmaakt, blijkt hij in een matige gezondheid te verkeren. Hij is dan kort tevoren verhuisd naar de buitenplaats 'Sorgvrij', (waarover later meer).

Meerleveld is inmiddels verkocht aan

een jonge zilversmid, Hendrik Joan de Ruyter (13-10-1738), die een maand later is getrouwd. We kunnen ons voorstellen dat het bezit van deze buitenplaats voor het jonge echtpaar te hoog gegrepen was, want op 17-2-1746 verkoopt de zilversmid het aan Jaques Ferrand, koopman te Amsterdam, die komende uit Charmacq, op 15-4-1717 getrouwd was met Jeanne Le Clercq.

Zowel Jaques Ferrand als diens schoonvader staan ingeschreven in het Poortersboek van Amsterdam: Jaques op 16-12-1717 als kassier. Het echtpaar Ferrand krijgt 10 kinderen, waarvan er al een drietal getrouwd is wanneer zij Meerleveld kopen en het als zomerverblijf gaan gebruiken (1746). Jaques handelde op en in Suriname waar hij o.a. twee plantages bezat, genaamd 'De Bijenkorf', waarover een van zijn zoons ter plaatse het beheer voerde. In de notariële archieven treffen we tal van acten aan die met zijn bemoeiingen in de West samenhangen. Hij neemt ook personeel voor uitzending naar dat gebied aan.

Om onbekende redenen verkoopt Jaques 11 morgen weiland, die aan het areaal van 'Langverswegen' worden toegevoegd, zodat hij nog 3 1/2 morgen overhoudt.

De boerenbehuizing wordt nu omschreven als tuinmanswoning.

Opnieuw permanente bewoning

Uit het testament van Vrouwe Jeanne Le Clercq, opgemaakt wanneer zij weduwe is d.d. 9-4-1764, blijkt dat zij nog op de Keizersgracht woont, en dat haar 10 kinderen gelijk op zullen delen in haar nalatenschap. Uitdrukkelijk wordt bepaald dat de dochters gehouden zijn haar huishouding nog gedurende 3 maanden voort te zetten. Haar ongehuwde dochters zullen de vrijheid hebben om, na taxatie, Meerleveld over te nemen, teneinde daar te gaan wonen. De dochters Jeanne Louise, Madelaine, Marianne en Constance Jeanne maken van deze mogelijkheid gebruik; Pas in 1780 gaan zij over tot publieke verkoop.

Het Buiten gaat nu van hand tot hand onder eigenaren die er meestal niet meer dan 4 of 5 jaar gebruik van maken. Van hen noemen wij alleen Abraham v/d Velden die het de naam 'Veldenhoven' geeft. Hij heeft het slechts 4 jaar in bezit gehad, waarna de naam 'Meerleveld' weer terugkeert.

De sloop

In 1810 is het landgoed in handen van H.H.Rijnders en diens echtgenote, Anna Geertruida Heeren, wonende te Amsterdam op 't Singel bij de Brouwersgracht. Wanneer haar echtgenoot is overleden, verkoopt de weduwe het onroerend goed aan Simon Reinierse, meester-timmerman te Bloemendaal. Het transport vindt plaats op 13-9-1811; de dag daarop is er een veiling van de roerende goederen. Reeds op 20-3-1812 vindt de verkoop plaats van de grond van de buitenplaats, met de daarop nog staande opstallen: de tuinmanswoning, de 'persikkas' en de druivenkas.

De bij de afbraak van het huis vrijgekomen materialen worden geveild (13-7-1812). Van deze materialen zal ondershands al wel eerder het een en ander verkocht zijn, maar toch geeft

vergelijking van de met deze transacties in het geding zijnde bedragen mij niet de indruk dat de meester-timmerman er uitgebreide winsten mee heeft gemaakt.

Warmoezeniersland

Op 8-11-1815 verkoopt Gerrit Bosch, koopman te Amsterdam (die het restant van het onroerend goed op 20-3-1812 had gekocht) het geheel aan Nicolaas Trokkel, landman te Amstelveen. Als we vinden dat de kinderen Trokkel, na het overlijden van hun ouders in 1827 Meerleveld weer verkopen, blijkt dat Nicolaas Trokkel er een 'warmoesienderij' van gemaakt heeft. Er staan dan nog de tuinmanswoning, een koestal en een schuur op het terrein. Nadat Meerleveld vanaf 1827 enige jaren eigendom is geweest van

Andries Joh. Althoff, rentenier, wonende te Amsterdam op de Keizersgracht, wordt het op 28-11-1832 gekocht door Willem Marx, tuinman, wonende op 'Lindenhoff'. Na diens overlijden op 17-3-1848 wordt het bedrijf voortgezet door zijn beide zonen: Josef en Petrus Theodorus. Het gebruik van de grond is dan warmoezeniersland, bouwland en achteraan ook nog wat weiland. In 1871 komt het tot gedwongen verkoop. Het geheel komt met de omschrijving 'Boerenhofstede met zijn huizinge, afzonderlijke schuur alsmede bouw- en moesland' in handen van Steven van Wees Willemszn. Deze Steven bezat meer grond in deze omgeving en was familie van de toenmalige overburen op 'Ipenburg': Elbertus Miltenburg, gehuwd met Keetje van Wees, dochter van Jan van Wees. Zo hebben ook hier, zoals zo vaak in

de eerste jaren van de 19^e eeuw, de mogelijkheden tot agrarisch gebruik het gewonnen van de vrij kostbare bestemming tot zomergebruik. Heden ten dage treffen wij op de beschreven historische grond de nieuwgebouwde woningen aan van C.G. en P. van Vliet, Rijksstraatweg nrs 3 en 5. Het toegangshek vermeldt nog de naam Meerleveld.

Ir D.L.H. Slebos.

Noten:

* 1) Gedenboek 'Honderd jaar parochiekerk Abcoude' 1988.

* 2) Dossier Herenmarkt- ir H.M.Nieuwenhuis.

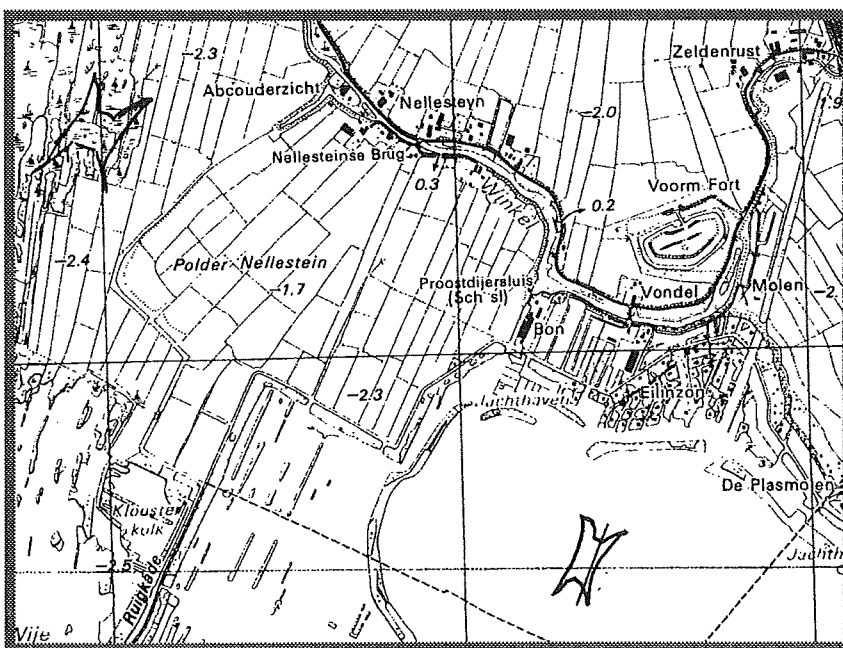
Eendekooien in Abcoude

De boeiende film van de heer Evert Boeve in oktober 1996 was aanleiding om na te gaan of er in Abcoude ook eendekooien zijn geweest. Op zich zou het niet zo verwonderlijk zijn, als wij in onze waterrijke omgeving in het verleden ook kooien zouden hebben gehad. Het resultaat is dat wij zelfs twee kooien hebben kunnen traceren. Eén in de Rondeveense polder en één in de Proostdijer polder.

De Rondeveense polder is nu niet meer bekend; deze lag achter de Nellesteijn polder.

De kooi in de Rondeveense polder werd in 1815 door Mr. Cornelis Jan van Nellesteijn verkocht aan Christoffel Harger in Abcoude. Christoffel was eigenaar van de hoeve Rundervreugd aan de Winkeldijk op geringe afstand van de kooi. Hij hield zich niet alleen bezig met het boerenbedrijf. Bij de koop van de eendekooi geeft hij als beroep 'dijkbaas' op. Dit wijst in de richting van bemoeienissen met de polder en de turfwinning.

De tweede kooi lag tegenover het huidige Eilinzon. Ook deze was eigendom van van Nellesteijn. Dit was niet zo verwonderlijk. Immers oorspronkelijk behoorde het bezit van een eendekooi tot de Heerlijke rechten.

Stafkaart Nellesteijn polder

Tekening 'Achter de Schermen'
Afbeelding Mr. Cornelis Jan van Nellesteijn.

De familie van Nellesteijn kon in de 18e eeuw tot de notabele inwoners van het Sticht worden gerekend met een uitgebreid grondbezit. Mr. Cornelis Jan was o.a. Heer van Broekhuijsen en Darthuijsen. In 1822 verkocht hij de kooi aan Cornelis van Harten. Bij de koop was van Harten zonder beroep en wonende aan de Winkel te Abcoude. In dat zelfde jaar en een jaar later komen wij hem tegen met het beroep

'kooiboer'. Cornelis heeft dus bij de kooi gewoond en het beroep van kooiker uitgeoefend. Erg lang is hij niet met het eenden vangen bezig geweest. In 1827 verkoopt hij de eendenkooi aan Bernardus van Scherpenzeel. Het spoor van de eigenaren zijn we dan bijster. Wel weten we dat de kooi in 1871 nog op een stafkaart staat ingetekend. Op de uitgave van 1931 is hij verdwenen en opgeslokt door het water van de

Vinkeveense plassen. Deze tweede kooi was er een van het type met vier vangpijpen. Op de kaart lijkt het een roggenei zoals je dat op het strand kunt vinden. Het merendeel van de kooien in het westen van Nederland had vier vangpijpen. De zuidoostelijke pijp was altijd de meest productieve, omdat in het westen vaak een zuidwestelijk wind waait.

Eendenkooien werden meestal aangelegd daar waar een combinatie van kwel, onvruchtbare bodem en afgelegen ligging de omstandigheden optimaal maakten. De aanwezigheid van kwel was een must. De kwel zorgde voor doorstromend water en verlost de kooi van verontreiniging zoals eendenmest en dergelijke.

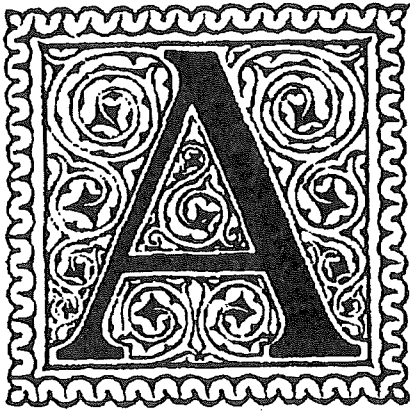
Het vangseizoen begon doorgaans in september eindigde in april (Jaarboek 1985 Alblasserwaard en Vijfheerenlanden; Dick van den Dool: Eendenkooien in de Alblasserwaard)

W.W. Timmer

Dorpsgenoten laat weten wat u weet!

Het ligt in de bedoeling om in de komende nummers aandacht te geven aan de dorpsgenoten die in de tropen zijn omgekomen als gevolg van militaire operaties. Daarom is het wenselijk dat we de biografische gegevens, al dan niet verder aangekleed met verhalen uit hun jeugd en omgeving op te tekenen. De meesten van hen hebben een straatje in Abcoude Oost! L. Dongelmanstraat - H. Oostveenstraat - Theo Snoekstraat - R. Spreystraat. Het gaat hier om een stukje recente geschiedenis dat voor het nageslacht wordt vastgelegd. De redactie zal graag in contact komen met nabestaanden, vrienden of kennissen die meer informatie willen verschaffen over de betreffende personen. We openen de rij met Henk Oostveen, waarover wij dan graag gegevens over zouden krijgen

U kunt daarvoor contact opnemen met:
Wim Timmer tel. 284 446 of
Ger van der Most tel 286214.

Wie pas in Abcoude is komen wonen zal zich misschien, net als wij bijna vijftien jaar geleden, verbazen over de naam Aasdomstraat. Daar zit een boeiend stukje Abcoude geschiedenis in!

Het boek 'Abcoude en Baambrugge 900 jaar' (1985) geeft hier informatie over. Op blz. 32 lezen we in het hoofdstuk 'Abcoude en Baambrugge in de Middeleeuwen' van Mevrouw M. Carasso-Kok, dat er in die tijd twee Abcoude gerechten bestonden: Abcoude-Aasdom en Abcoude-Proosdij.

Met het woord **gerecht** duidde men in het Middeleeuwse Bisdom Utrecht zowel de rechtsmacht aan als het gebied, waarin die werd uitgeoefend. Dat gold ook voor het begrip **Aasdom**.

Abcoude-Proosdij hoorde tot het Kapittel van Sint Pieter. Dat was het gebied ten Noorden van het Gein en ten Westen van de Angstel. De Proost van het Kapittel bezat hier ook de rechterlijke macht. In Abcoude-Aasdom, ook een deel van het Kapittel, nog iets verder naar het Westen gelegen, gold het Aasdomsrecht.

Naast Schout en **geburen** of **buren**, boeren, die op eigengeërfde grond woonden, stond een **A-sega** of **wet-zegger**, die bij rechtszaken de rechtsregels formuleerde en het vonnis voorstelde. In de Middelnederlandse vorm van het woord Aasdom, **Asichdoem**, herkennen we dit nog duidelijk.

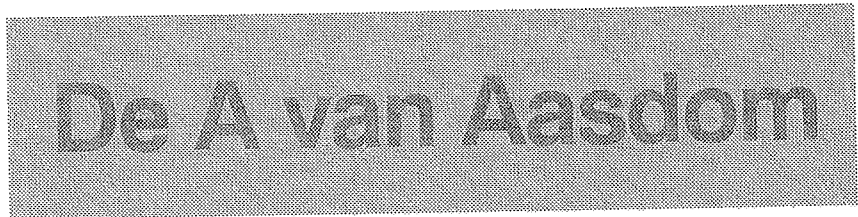
Het Aasdomsrecht was van Friese oorsprong en waarschijnlijk een overblijfsel uit de tijd, dat dit gebied

tot de Friese invloedssfeer behoorde en hier Friezen woonden. (Abcoude = Abekewalde = het woud van Abeke).

In Amstelland bestond ook het Aasdomsrecht, en wel tot 1388. In Abcoude bleef het langer bestaan: nog in 1528 trad daar een asega op. Daarna werd het Frankische **schepenrecht** ingevoerd.

In tegenstelling tot de (ge)buren werden de schepenen **gekozen** en daarom werd het schepenrecht als onpartijdiger beschouwd.

Een wetzeger had een belangrijke functie in een tijd, waarin het grootste deel van de bevolking nog analfabeet was en dus zelf de wet niet kon nalezen. De wetten werden daarom kort en bondig geformuleerd en in woorden gevat, die makkelijk in het gehoor lagen. Maar hoe kon nu dat **a** in **a-sega recht** of **wet** betekenen?.

In Oudfriese teksten uit de 13e tot 15e eeuw komt het woord **asega** regelmatig voor. Daarnaast kwam omstreeks 1200 het woord **e-hera** (wets-heer of rechts-heer, geen wet-zegger) in gebruik.

De **a** van **asega** en de **e** van **ehera** zijn de laatste resten van oudere (en langere) woorden, die **wet** of **recht** betekenden.

Het Oudfries en het Oudhoogduits kenden een woord **ewa**, dat **wet** of **huwelijk** (wettige verbintenis) betekende. Dat was verwant aan het Latijnse woord **aequus** (effen, gelijk, billijk). Ook het Duitse woord **Ehe** (huwelijk, wettige verbintenis) hoort bij deze groep woorden. De **q** van het Latijnse woord werd in de Germaanse talen afgezwakt tot **w** of **h**.

Het Nederlandse woord **echt** had vroeger de vorm **e-haft** (wethebbend, dus rechtmatig). Het Duitse **Ehegatte**, Nederlands **ega**, vroeger **eega**, betekent **wettige metgezel**. De voornaam **Eward** betekent **hoeder van de wet**.

Zo leefde de **a** van **asega** voort als **e** en we kunnen daaruit afleiden, dat men op vele plaatsen de **a** geleidelijk ging uitspreken als **e**.

Een parallelle ontwikkeling zien we bij het woord **A** (of **Aa**) in de betekenis van **rivier**. Naast het Latijnse **aqua** (water) ontstonden in de Germaanse talen woorden als **ahwa**, **Ache**, **Ahe** (nu nog in de Nederlandse achternaam Van der Ahe).

Ook bij het woord **A(a)** in de betekenis van "rivier" is de **a** hier en daar in een **e** veranderd: we kennen de Dokkumer **Ee**, de plaats **Edam**, en de rivier de **Eem**, waar **Amersfoort** aan ligt.

In het artikel van Mevrouw Carasso-Kok zien we, dat de grens tussen Abcoude-Aasdom en Abcoude-Proosdij dwars door de Waardassackerpolder liep. Het is daarom logisch, dat de Waardassackerstraat tussen de Aasdomstraat (W.) en de Proosdijstraat (O.) ligt.

De A van Aasdom is een heel oude A!

Met dank aan Mevrouw M. Mulder te Abcoude.

M.A.J. Vreeken-van Brink

De Wilhelmina-linde in Abcoude 1898-1954

Het jaar 1898 was een jaar in Nederland waarin vele officiële koppen bij elkaar gestoken werden. Een belangrijk jaar. Wilhelmina zou op 31 augustus grondwettelijk volwassen worden. Dit betekende dat zij het koninklijk gezag zou overnemen van haar moeder en regentes Emma. In alle steden en dorpen werden comités opgericht en plannen gesmeed.

Ook in Abcoude zou deze dag niet onopgemerkt voorbij gaan.

Uit de notulen van de gemeenteraad van Abcoude Proostdij blijkt dat er ook hier een feestcomité op poten was gezet. De Raad vroeg zich af of zij niet een geldelijke bijdragen aan het comité moest doneren.

Na gezamenlijk beraad besloot men geen geld ter beschikking te stellen. Immers in vroeger jaren waren de feesten toch ook zonder gemeentesubsidies zeer gezellig! Het comité reageerde nogal zuur op de beslissing.

Men schreef: 'De Commissie tot regeling der kroningsfeesten te Abcoude heeft kennis genomen van het besluit van de Gemeenteraad van 13-04-1898, waarbij bij meerderheid van stemmen besloten werd geen subsidie uit de gemeentekas voor de feestviering toe te staan, betreurt dit ten zeerste. In de meeste plaatsen van ons vaderland toch gaan de Gemeentebesturen de burgerij voor in het beraamen van feestplannen. De commissie meent daarom dat, daar waar de ingezetenen reeds zoo helder en duidelijk hadden getoond, dat zij met de zaak hoog zijn ingenomen, de Gemeenteraad aanstonds de gelegenheid had moeten aangrijpen om naar de algemene wensch te handelen. Door dat na te laten heeft het Bestuur een pijnlijke indruk gemaakt op de publieke opinie.

Maar er doken meer problemen op. De bloemist W.H. de Groot uit Abcoude had het gemeentebestuur aangeboden een linde te planten ter gelegenheid van de kroning van Hare Majesteit. Deze schenking werd niet

geaccepteerd omdat men grote problemen

voorzag met allerlei formaliteiten met de hogere overheden. Men besloot dus de boom te kopen. Want Abcoude kon niet achterblijven in het land waar honderden zg. Wilhelmina-linden ter gelegenheid van de kroning zouden worden geplant! De linde heeft als symbool iets heiligs en is een boom die zeer hoog kan groeien en als een koningin boven alles uit torent. Alle honingdauw, veroorzaakt door de bladluis op de lindens bladeren, wordt dan voor lief genomen. (Klachten van burgers met een besmeurde auto onder de lindeboom waren in 1898 nog niet te voorzien!) De linde werd besteld en de smid kreeg van de burgemeester persoonlijk opdracht om een fraai ijzeren hekje rondom de boom aan te brengen.

De feestelijkheden vonden plaats op woensdag 31 augustus 1898 op de dag van de aanvang der regering. Op

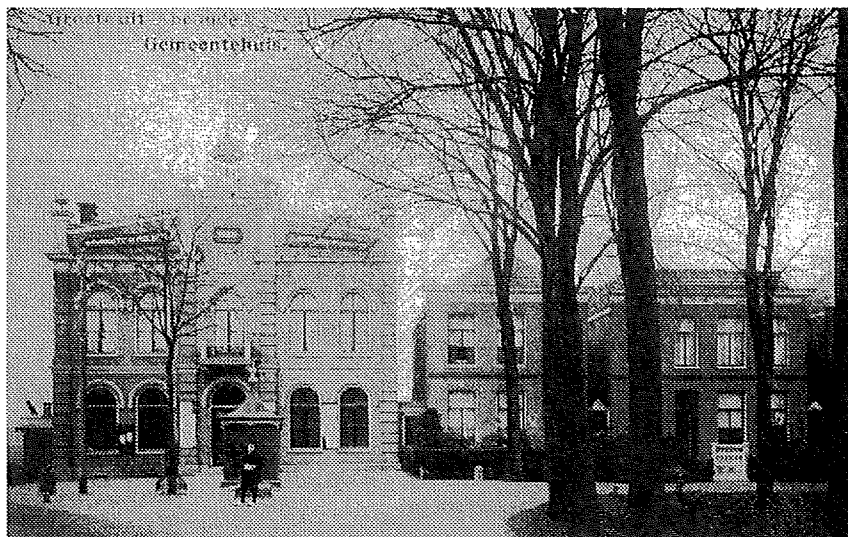
het plein voor het Gemeentehuis werd in aanwezigheid van alle Gemeenteraadsleden en onder begeleiding van muziek de boom geplant.

Toen bloemist de Groot de rekening indiende waren B en W en de Raad gezamenlijk verontwaardigd over het bedrag van fl 20,- dat op de factuur stond. Men vond dit ongehoord. De prijzen van lindebomen waren in het Kroningsjaar weliswaar behoorlijk gestegen, en men begreep best dat de bloemist de boom een tijd had moeten bewaren en opslaan, maar dit sloeg alles. Besloten werd niet te betalen en het desnoods op een gerechtelijke dagvaarding te laten aankomen.

Maar wat gebeurde? De boom viel kennelijk in de smaak, de gemoederen koelden af en bloemist de Groot werd in augustus 1899 alsnog zonder morren betaald.

De boom heeft het 50-jarig regeringsjubileum van Wilhelmina waarschijnlijk niet gehaald. Op een foto van rond 1930 zien we hem nog in volle glorie op het pleintje staan. Oudere inwoners uit het dorp kunnen zich nog herinneren dat de boom in de oorlog nog groeide en bloeide. Maar aan alle groei en bloei komt een einde. Zo ook aan onze Wilhelmina linde. Met het in gebruik nemen van de E-9 snelweg Amsterdam-Utrecht in 1952 werd Abcoude ver-

Ansichtkaart Raadhuisplein in 1910

der opgenomen in de vaart der volkeren.

In de jaren 1953/54 werd de verkeerssituatie voor het Gemeentehuis drastisch gewijzigd. De verbindingsweg tussen de snelweg en het dorp werd in gebruik genomen. De verkeerssituatie bij de entree van het dorp wijzigde zodanig dat de Wilhelmina linde in die tijd sneuvelde.

En hoe stond het met Baambrugge? Tot zijn schande moet de schrijver erkennen dat dit een blinde vlek in zijn kennis is.

Ik kan mij niet voorstellen dat het oranje gezinde Baambrugge pas begonnen is met de 'Beatrix Tilia tomentosa' die op het kerk/schoolplein werd geplaatst bij de 50e verjaardag van de Koningin in 1988.

Mogelijk dat een oude Baambrugger nog iets weet over een Wilhelmina-boom aldaar.

W.W. Timmer

De Vergaderplaats

Voordat de voormalige gemeenten Abcoude-Baambrugge en Abcoude-Proostdij op 1 mei 1941 samengevoegd werden tot de ene gemeente Abcoude, hadden beide gemeentebesturen uitgesproken dat de nieuwe gemeenteraad voortaan zou vergaderen in de zaal van het raadhuis te Baambrugge.

De voorlopige gemeenteraad van de nieuwe gemeente bestond uit vijf leden van de voormalige gemeente Abcoude-Baambrugge en zes leden van Abcoude-Proostdij.

Door de oorlogsomstandigheden heeft deze niet vergaderd.

Na de tweede wereldoorlog werd er een noodgemeenteraad benoemd die verschillende malen in Baambrugge heeft vergaderd.

In 1946 is er weer een democratische verkiezing gehouden en op 19 september 1946 werden als raadslid der gemeente Abcoude beëdigd: J(oost) de Groot (CHU) en D.Griffioen (ARP), beiden tevens benoemd tot wethouder, C.Blankensteijn (PvdA), C. Bon (KVP), J.Kaatee (KVP-dissident), R.W.Nelis (KVP), J van Oostrom Jzn. (CHU), C.Oudhof Jzn. (ARP), W.F. Pape (PvdA), A.A.F. Toonen (KVP) en Chr. G. van Voorthuizen (CHU).

Direct tijdens de eerste vergadering begon er geharrewar over de vergaderplaats. In de rondvraag vroeg Kaatee of het gebruikelijke vergaderen in Baambrugge niet veranderd kon worden. Burgemeester S.P. Baron Bentinck antwoordde, daar niet veel voor te voelen, want de voormalige gemeenteraden en de

nood-gemeenteraad hadden hiertoe om twee redenen besloten, n.l.:

1e

Als symbolisch gebaar tegenover het dorp Baambrugge om daarmee te tonen dat de Raad beseft dat Baambrugge en Abcoude bij elkaar horen, en

2e

Baambrugge ligt halverwege tussen de uiterste punten der gemeente.

Kaatee vond dit onzin-argumenten, want, zo zei hij: 'Baambrugge is het toch niet eens met de samenvoeging'. Hij kreeg steun van Blankensteijn en gedeeltelijk van Oudhof, die een compromis voorstelde: zomers te Baambrugge en 's winters te Abcoude. Op voorstel van de burgemeester zou er de volgende vergadering op teruggekomen worden.

Dit gebeurde op 29 oktober 1946.

Het college van B. en W. had zich beraden en stelde voor in Baambrugge te blijven vergaderen.

De burgemeester preciseerde de argumenten nog eens:

1e

Dit raadhuis ligt geografisch min of meer in 't centrum der gemeente, waarbij niet gerekend wordt met de

toevallige samenstelling van het college;

2e

Men moet het dorp Baambrugge symbolisch tegemoet komen en daarbij uitdrukken dat de beide dorpen één geheel vormen, ook al is de secretarie in Abcoude gevestigd;

3e

Deze raadszaal is iets genoeglijker en daarbij ook fraaier.

Wel stelde hij voor om het vergaderdertijdstip zomers (mei t/m augustus) te veranderen van 's middags naar 's avonds.

De reacties waren verdeeld. Nelis was voor Baambrugge en Toonen voor 's avonds in Abcoude.

Pape hanteerde een, zoals hij zei, 'gevoelsmatig argument':

'Sinds 1 mei 1941 doet zich het luxueuze geval voor dat de gemeente Abcoude over twee raadhuisen beschikt. Ik voel me hier in Baambrugge thuis vanwege de aankleding en het licht in de zaal, terwijl die in Abcoude somber is.' (Pape was van 26 november 1919 tot 1 mei 1941 gemeente-secretaris van Abcoude-Baambrugge.)

Burgemeester Bentinck stelde voor over de kwestie te stemmen in de volgende vergadering, hetgeen geschiedde op 29 november 1946.

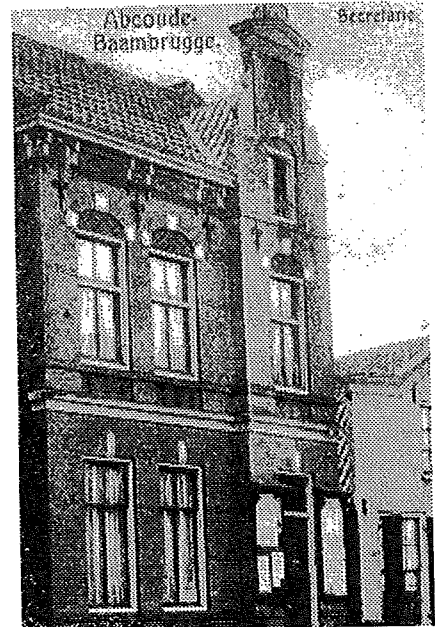
Alle argumenten ten spijt viel de keuze op Abcoude, gesteund door wethouder de Groot en de leden Blankensteijn, Bon, Kaatee, van Oosterom, Oudhof, Pape en Toonen. Wethouder Griffioen en de leden Nelis en van Voorthuizen kozen voor Baambrugge. Eerstgenoemden woonden in Abcoude en laatstgenoemden in Baambrugge. Zo simpel lag het!

Na de stemming kreeg Blankensteijn het, waarschijnlijk denkend aan zijn kiezers, een tikkeltje benauwd. Hij merkte op: 'dat hij niet gaarne zou zien dat door het zo even genomen besluit, de Raad in de schoenen zou worden geschoven dat de belangen van de Baambruggers worden verwaarloosd'. Spreker doet in dezen een beroep op de pers. (Of hieraan gevolg is gegeven hebben wij niet kunnen achterhalen.) Wethouder Griffioen antwoordt hierop 'dat dit van de zijde der Baambruggers nimmer is gezegd', waarna Kaatee er nog op wijst 'dat de leden dienen op te komen voor de gehele gemeente'.

Voor wat betreft het tijdstip is op voorstel van Toonen gekozen voor 's winters op zaterdagmiddag en gedurende de zomermaanden op een doordeweekse avond. Hiervan is weinig terecht gekomen. Alleen op 21 en 28 december (begrotingsvergaderingen) is nog op zaterdagmiddag vergaderd. In de eerste helft

van 1947 is op verschillende andere dagen vergaderd, zowel 's morgens als 's middags en vanaf juli altijd 's avonds om half acht. Maar het bleef in Abcoude.

Harrie Hoogenhout

Utrechtse biografieën Een oproep voor suggesties en auteurs!

De Stichting Stichtse Geschiedenis (SSG) en de Stichting Publicaties Oud-Utrecht hebben, in samenwerking met de verschillende Utrechtse Historische Verenigingen, een serie uitgaven opgezet met biografieën van personen die in het Utrechtse een interessante rol hebben gespeeld.

De deeltjes beslaan elk een regio, en omvatten levensbeschrijvingen van bekende en minder bekende personen uit die regio. In 1993 verscheen het eerste van vijf delen over de stad Utrecht; inmiddels zijn ook al delen verschenen over Eemland en De Vechtstreek (Breukelen, Loenen, Maarssen en Vreeland). In voorbereiding zijn deeltjes over andere regio's, zoals Woerden, Harmelen en Vleuten/De Meern, De Ronde Venen en **Abcoude/Baambrugge**.

In elk deeltje worden ca. 45 levensbeschrijvingen opgenomen van mannen en vrouwen uit alle lagen van de

bevolking uit het verre of meer recente verleden. Elke biografie omvat ca. 5 pagina's A5, inclusief een relevante afbeelding. De Historische Kring Abcoude/Baambrugge is gevraagd om, samen met de Ronde Venen, het deeltje "*Tussen Angstel en Mijdrecht*" te verzorgen, waarin dus het leven van zo'n 20 à 24 Abcouder en Baambrugger mannen en vrouwen wordt beschreven.

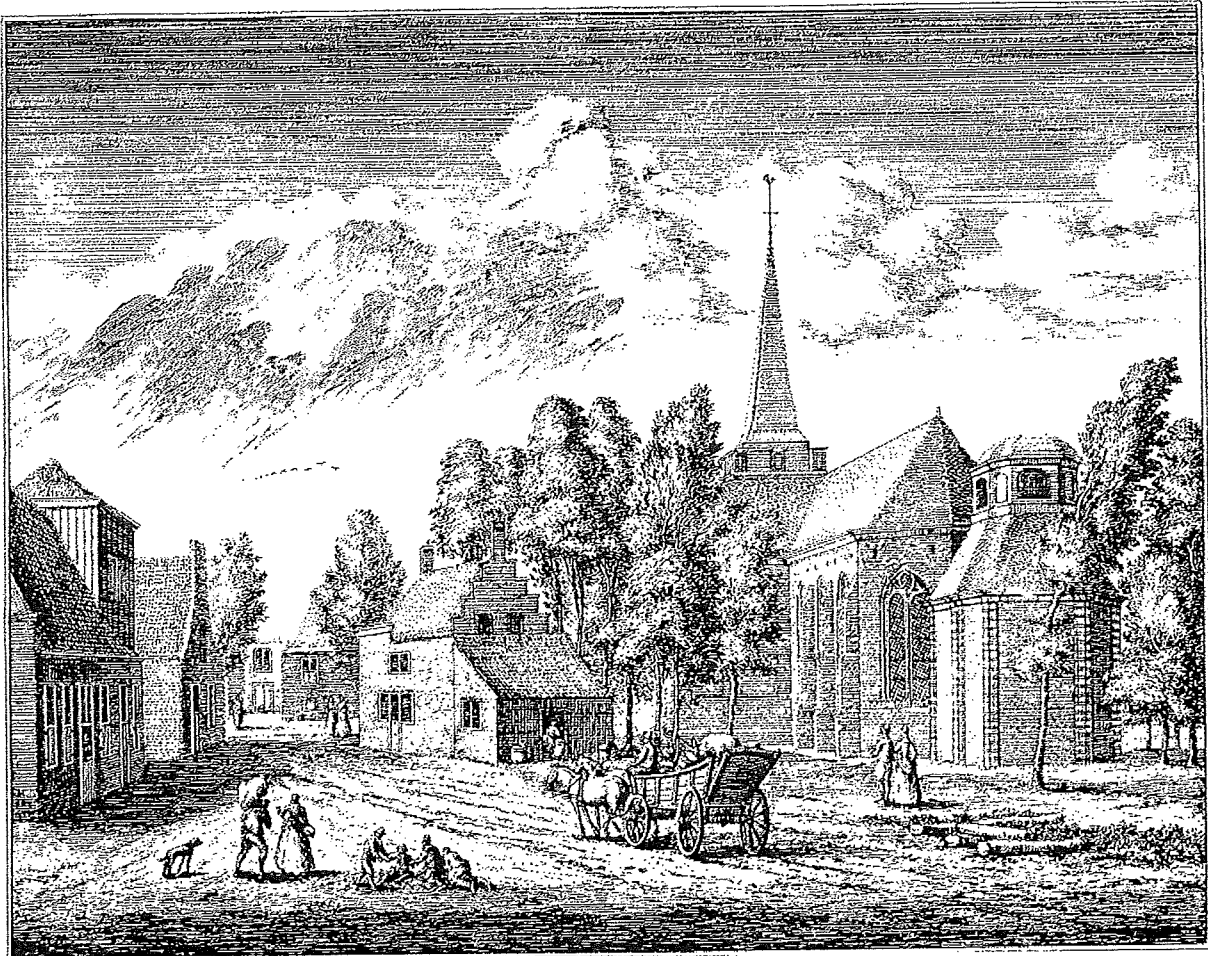
Auteurs zijn reeds gevonden voor levensbeschrijvingen van onder meer Johanna van Abcoude, Jacob van Gaasbeek, Pastoor Vennicx, Johannes Gousset, Johanna Zeelt,

Witsen Baron Straalman, dokter Kapteijn, J.G.Th. Grevestuk, dokter Groeneveld, J. Sloet, de gebr. Marsen, en wethouder Oostveen. Er is echter nog ruimte voor aanvullende auteurs voor bijvoorbeeld biografieën van Theodorus de Leeuw, Wilhelmus van Gulpen, Zuster Claassen, Folkert Post, Piet van Wijngaardt, of andere kleurrijke oud-inwoners die naar uw mening in de serie zouden thuishoren.

Bij deze roepen wij derhalve potentiële auteurs op zich te melden met hun "kandidaat" (waarover zij zo'n 4 à 5 velletjes willen schrijven) bij het redactie-secretariaat:

G. van der Most
Papehof 9
1391 BD ABCOUDE
(tel. 286 214).

Ook suggesties voor andere dan de reeds genoemde personen zijn welkom!

*l'Église d'Abcoude, avec la Chapelle neuve ou est le
Tombeau de M^r. DE LEEUW, Seigneur d'Abcoude .*

*De Kerk tot Abcoude, met de nieuwe Graf-Kapelle van
den HEER DE LEEUW, Heer van Abcoude .*

71

*Bron: Abraham Rademaker: Hollands Arcadia, of de vermaarde rivier Den Amstel.
Uitgegeven bij L. Schenk, Amsterdam 1730*

**Bij elk nummer stellen wij deze plaats beschikbaar
voor het vermelden van één sponsor die de uitgave van de Angstelkroniek
mede mogelijk wil maken**

De redactie